

Zomerganzen in Zeeland in 2013

Vincent de Boer
Sovon-rapport 2013/38

Zomerganzen in Zeeland in 2013

Vincent de Boer

Sovon-rapport 2013/38
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van de Provincie Zeeland

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2013

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Provincie Zeeland

Illustratie omslag: Peter Eekelder (Canadese Ganzen & Nijlganzen), Harvey van Diek (Grauwe Ganzen)

Wijze van citeren: De Boer V. 2013. Zomerganzen in Zeeland in 2013. Sovon-rapport 2013/38. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

ISSN: 2212-5027

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.

Inhoud

Dankwoord	4
Samenvatting	5
1. Inleiding	6
2. Werkwijze	7
2.1. Beschrijving van de tellingen	7
2.2. Telgebied en volledigheid	7
2.3. Weersomstandigheden	8
2.4. Gegevensbewerking	8
3. Resultaten	9
3.1. Algemene resultaten	9
3.2. Bespreking per soort	9
3.2.1. Grauwe Gans	9
3.2.2. Grote Canadese Gans	10
3.2.3. Brandgans	10
3.2.4. Soepgans	10
3.2.5. Nijlgans	11
3.2.6. Overige ganzensoorten	11
3.3. Vergelijking met de tellingen in 2007-2012	12
4. Conclusies en discussie	16
Literatuur	17
Bijlagen	18
Bijlage 1. Getelde ganzensoorten 2013	18
Bijlage 2. Soortkaarten 2013	19

Dankwoord

Een woord van dank zijn we verschuldigd aan alle tellers van de Waterdienst van Rijkswaterstaat, Stichting Het Zeeuwse Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer die hebben meegewerkt aan deze telling en hun telgegevens snel beschikbaar stelden. Evenals de tellers van de telgroep Saeftinghe die hun maandelijkse tellingen wederom beschikbaar stelden. Zonder hun hulp zou de telling niet volledig zijn geweest.

Tim Adriaens stelde de gegevens uit Vlaanderen beschikbaar, verzameld door Natuurpunt Studie in opdracht van het INBO, in het kader van het Interreg 2Seas project RINSE.

Dries Oomen en Erik van Winden (Sovon) hielpen bij het samenvoegen van gegevensbestanden en de vervaardiging van de kaarten.

Petra Verburg van Sovon en René Steijn van de Provincie Zeeland voorzagen een eerdere versie van dit rapport van commentaar.

Samenvatting

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen in Zeeland is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen. In juli 2013 is daarom voor de zesde maal sinds 2006 in opdracht van de provincie Zeeland een gebiedsdekkende telling van zomerganzen in de provincie Zeeland uitgevoerd. De telling is georganiseerd door Sovon, en uitgevoerd door Sovon-medewerkers, tellers van Waterdienst Rijkswaterstaat, tellers van het Zeeuwse Landschap en Natuurmonumenten en telgroep Seaftinghe. De telomstandigheden waren gunstig en de telling was zeer volledig.

In totaal werden tijdens de tellingen in Zeeland in juli 2013 ruim 20.000 ganzen geteld. Dit aantal bedraagt ruim 3% van de Nederlandse zomerpopulatie (Schekkerman 2012).

De Grauwe Gans was met 11.900 individuen de talrijkste soort. Ook talrijk waren Brandganzen met ruim 4.450 individuen, gevolgd door de Grote Canadese Gans (3.140 individuen). Deze drie soorten waren ook in 2013 weer goed voor ruim 95% van het totaal aantal getelde ganzen in Zeeland. Het totaal aantal ganzen in Zeeland in juli 2013 liet een toename van 2,5% zien ten opzichte van de telling in juli 2012.

De aantallen Grauwe Ganzen op provinciaal niveau lijken inmiddels te stabiliseren rond de 11.000 exemplaren. De Grote Canadese Gans en de Brandgans namen toe ten opzichte van 2012. Het aantal Soepganzen bleef stabiel, terwijl de Nijlgans talrijker was dan tijdens eerdere tellingen. De geconstateerde toename van de Grote Canadese Gans en Brandgans laat zien dat er nog

steeds beweging zit in de aantallen en de verspreiding van de Zeeuwse zomerganzen.

Het aantal van 20.331 ganzen was het hoogste aantal in de reeks tellingen in de Provincie Zeeland vanaf 2006. Schouwen-Duiveland is inmiddels de belangrijkste regio voor zomerganzen in Zeeland. Gevolgd door Zeeuws-Vlaanderen, inclusief Saeftinghe. Aantallen in de andere regio's maken echter duidelijk de hele provincie inmiddels gebruikt wordt door zomerganzen.

De verspreiding van overzomerende ganzen die uit dit onderzoek naar voren komt is representatief voor de verspreiding in juli, maar niet representatief voor de verspreiding in bijvoorbeeld april of mei omdat ganzen tijdens en na de rui vaak andere gebieden kiezen dan tijdens het broedseizoen. De verspreiding van broedende Grauwe Ganzen zoals vastgesteld tijdens broedvogelinventarisaties wijkt daarom hier en daar af van het verspreidingsbeeld in de periode 10-28 juli. Omdat de tellingen overdag plaatsvonden zijn weinig ganzen op landbouwgronden aangetroffen. Gedurende het zomerhalfjaar foerageren ganzen met name in de (vroeg) ochtend, in de avond of zelfs 's nachts op landbouwgronden.

In navolging van eerdere tellingen in 2006, 2007, 2009, 2010 en 2012 is met deze laatste telling in 2013 een mooie reeks voortgezet. Na het vastleggen van een uitgangssituatie in 2006 zijn er nu in de periode 2006-2013 zes integrale tellingen uitgevoerd in de Provincie Zeeland. Met deze resultaten kan een vinger aan de pols gehouden worden over verspreiding en aantalsontwikkeling van de Zeeuwse zomerganzen.

1. Inleiding

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van broedende en gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen in Nederland.

De telling in 2013 in de provincie betreft de zesde maal sinds 2006 dat de zomerse ganzen in Zeeland geteld zijn. De aanwezigheid van deze ganzen leidt tot schade in de landbouw en geeft soms aanleiding tot hevige discussies tussen landbouwers, jagers, beleidsmakers en natuurbeschermers. Om de discussie te

voeden met de juiste gegevens is eerder in 2007, in navolging van 2006, een telling uitgevoerd van overzomerende ganzen in het gehele Deltagebied. In 2009, 2010 en 2012 werd een dergelijke telling uitgevoerd in de Provincie Zeeland.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de resultaten van de telling in Zeeland in 2013 en wordt een vergelijking gemaakt met de tellingen van 2007, 2009, 2010 en 2012. Naast het rapport is aan de opdrachtgever een GIS-bestand geleverd waarin alle getelde ganzen met de exacte locatie zijn opgenomen.

2. Werkwijze

2.1. Beschrijving van de tellingen

Alle bekende binnendijkse pleisterplaatsen van ruiende en verblijvende ganzen zijn in de periode 17-20 juli éénmalig bezocht door Sovon medewerker V. de Boer. De bezochte locaties komen grotendeels overeen met de in 2006-2012 getelde gebieden. Enkele nieuwe locaties, zoals recente natuurontwikkeling en stadsparken werden ook bij de telling betrokken. Daarnaast kwam het sporadisch voor dat tijdens het reizen van de ene naar de ander plek ganzen werden ontdekt. Meestal ging het daarbij om kleine groepen. Vrijwel de gehele telling vond plaats door met de auto de geschikte plekken af te rijden, plaatselijk werd gebruik gemaakt van een fiets. De Kop van Schouwen werd op de fiets geteld door J-W. Vergeer van Sovon.

Het buitendijkse deel van Zeeland werd door tellers van de Waterdienst Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer tussen 13 en 24 juli bezocht in het kader van de watervogelmonitoring in het Deltagebied. De inlagen van Noord-Beveland werden geteld door S. Haaij en W. Castelijns van Het Zeeuwse Landschap. De zuidkust van Schouwen (tussen de Prunjepolder en de Zeelandbrug) werd geteld door Natuurmonumenten (A. Hannewijk). Het buitendijks gelegen Saeftinghe tenslotte werd geteld tijdens de laagwatertelling van 28 juli door de telgroep Saeftinghe. Alle tellingen werden uitgevoerd binnen een periode van 18 dagen (10-28 juli).

De in Zeeland gehanteerde werkwijze wijkt op enkele punten af van het landelijke protocol zomertelling ganzen (Landelijke technische werkgroep zomertelling ganzen 2012). Deze afwijkende werkwijze wordt al vanaf 2006 gehanteerd, vanwege de vergelijkbaarheid met de eerder uitgevoerde tellingen in 2006-2012 is in 2013 vastgehouden aan deze werkwijze.

1. De tellingen werden uitgevoerd tussen circa 7 uur 's ochtends en 9 uur 's avonds, wanneer de ganzen voornamelijk op dagrustplaatsen en in buitendijkse gebieden zaten. Er werd niet 's morgens vroeg geteld wanneer de ganzen meer verspreid foerageren en moeilijk op te sporen zijn. Op het moment dat ganzen vanuit hun dagrustplaatsen naar hun foerageergebieden begonnen te vliegen werd de telling voor die dag gestaakt. De watervogelmonitoring van Rijkswaterstaat vindt grotendeels volgens het getijderitme plaats, waarbij voor steltlopers de hoogwatervluchtplaatsen worden geteld in plaats van de onoverzichtelijke buitendijkse foerageergebieden. In het protocol wordt 9.30-16.00 als telperiode genoemd.

2. De telling is over een periode van enkele weken uitgevoerd in plaats van op één dag (zie boven). Verplaatsingen binnen een regio zijn ondervangen door als teller zoveel mogelijk aaneengesloten gebieden (bijvoorbeeld heel West-Zeeuws-Vlaanderen) op 1 dag te tellen. Deze teller heeft gedurende de teldag zicht op eventuele verplaatsingen tussen aangrenzende gebieden.

Gebieden werden met behulp van verrekijker en telescoop afgezocht op ganzen en de groepen werden, afhankelijk van de groepsgrootte, per individu of tiental geteld. Vaak werd een groep twee keer geteld om de juistheid van de telling te bevestigen. Wanneer het aantal van de twee tellingen ver uiteen lag werd een derde keer geteld. Van alle aanwezige ganzensoorten werden de aantallen apart geteld en genoteerd. In bijlage 1 staan alle getelde ganzensoorten, voor alle niet in tabel 1 genoemde soorten geldt dat er nul vogels van de betreffende soort aanwezig waren in Zeeland.

2.2. Telgebied en volledigheid

Het telgebied omvatte de gehele provincie Zeeland. Naast natuurgebieden, schorren, slikken en kreken is ook het landbouwgebied doorkruist op zoek naar ganzen. Omdat de tellingen overdag plaatsvonden zijn vrijwel geen ganzen op landbouwgronden aangetroffen, ook niet in de grotere graslandgebieden. Gedurende het zomerhalfjaar foerageren ganzen met name in de (vroeg) ochtend, in de avond of zelfs 's nachts op landbouwgronden.

De tellingen waren zeer volledig. Vrijwel het gehele gebied is doorkruist, alle bekende plekken en alle potentieel geschikte plekken zijn bezocht. Het overgrote deel van de gebieden is vanaf dijken of andere overzichtelijke punten geteld. Het moeilijk toegankelijk gebied De Maire bij Oosterland bijvoorbeeld, is vanaf een hoog punt aan de zuidwestzijde geteld. Tijdens de telling waren vrijwel alle Brandganzen en Grote Canadese Ganzen in de vleugelrui en aangenomen mag worden dat er geen grote verplaatsingen van deze soorten kan hebben plaatsgevonden. Dubbeltellingen of een onderschatting is bij deze twee soorten daarom uitgesloten. Grauwe Ganzen ruien vroeger in het jaar en in juli kan het overgrote deel weer vliegen. Toch zijn de groepen in juli over het algemeen vrij plaatstrouw, grotere verplaatsingen worden vaak pas vanaf augustus vastgesteld. Aangenomen mag worden dat in het rela-

tief korte tijdsbestek, waarin de weersomstandigheden stabiel waren, weinig verplaatsingen hebben plaatsgevonden.

Castelijns (2003) concludeert dat uit halsbandonderzoek is gebleken dat pas vanaf augustus ganzen van elders in Zeeland arriveren, terwijl vroeg in het seizoen de ganzen moeilijk te tellen zijn. Ook concludeert hij dat er in juli weinig verplaatsingen binnen Zeeuws-Vlaanderen plaatsvinden. Volgens Castelijns (2003) is de beste periode om een integrale telling uit te voeren de tweede helft van juli. Deze conclusie heeft de laatste jaren navolging gekregen met de grootschalige landelijke zomerganzentelling in het derde weekend van juli.

2.3. Weersomstandigheden

Juli 2013 was bijzonder warme maand met veel zon, hoge temperaturen en weinig neerslag. De maand kende een gemiddelde temperatuur van 19,2 °C, tegen een langjarig gemiddelde van 17,9 °C. De laatste week van de maand leverde zelfs een landelijke hittegolf op. Gemiddeld over het land viel 44 mm neerslag terwijl het langjarig gemiddelde 78 mm is. Door het buiige karakter van de neerslag waren de landelijke verschillen groot. In Zeeland trad een neerslagtekort op van 30-

120mm. Landelijk scheen de zon gemiddeld 255 uren, tegen 212 uren normaal. De meeste zon scheen langs de oostrand van het land.

Tijdens de telling was het meest zonnig en weinig bewolkt en vaak warm (>25 °C). Door de wat hoge temperaturen (luchttrillingen) was het soms lastig ganzen op zeer grote afstand goed te tellen. Hier is op ingespeeld door dergelijke groepen, waar mogelijk, dichtert te benaderen en in gebieden waar ganzen op grote afstand konden zitten in de ochtenduren te tellen. Over het algemeen kan gesteld worden dat de telomstandigheden gunstig waren.

2.4. Gegevensbewerking

Alle waarnemingen zijn ingetekend op een topografische kaart of in het veld ingevoerd in een tablet-pc. De gegevens van Rijkswaterstaat en telgroep Saeftinghe zijn verzameld met een Sovon-watervogeltelgebiednummer. Met behulp van deze basisgegevens zijn alle tellingen ingevoerd in de Sovonmodule voor watervogeltellingen. Vervolgens is een GIS-bestand gemaakt.

Vanuit het GIS-bestand zijn de verspreidingskaarten, die in dit rapport worden gepresenteerd, vervaardigd.

3. Resultaten

3.1. Algemene resultaten

In totaal werden tijdens de tellingen in Zeeland in juli 2013 20.331 ganzen geteld. De Grauwe Gans was met 11.900 individuen de talrijkste soort. Ook talrijk waren Brandganzen met in totaal 4.456 individuen, gevolgd

door de Grote Canadese Gans (3.140 individuen). In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de getelde aantallen per regio.

Tabel 1. Aantal getelde ganzen in juli 2013 in Zeeland. Aantallen per regio.

	Schouwen-Duiveland	Tholen-St. Philipland	Walcheren	Noord-Beveland	Zuid-Beveland	Zeeuws-Vlaanderen	Saeftinghe	Totaal
Knobbegans	0	2	1	0	0	0	0	3
Kolgans	0	2	0	0	0	0	0	2
Kleine Rietgans	0	1	0	0	0	0	0	1
Grauwe Gans	3.356	1.368	1.231	992	1.400	1.533	2.020	11.900
Soepgans	41	18	163	2	87	101	3	415
Indische gans	0	2	0	0	0	2	1	5
Sneeuwganzen	0	0	0	0	1	2	0	3
Gr. Canadese Gans	40	2.049	57	0	96	417	481	3.140
Roodhalsgans	1	0	0	0	0	0	0	1
Brandgans	2.088	299	176	0	1.513	380	0	4.456
Rotgans	8	2	1	1	1	3	0	16
Nijlgans	63	87	132	10	60	30	3	385
Keizergans	0	0	0	0	1	0	0	1
Hybride	0	1	0	0	2	0	0	3
Totaal	5.597	3.831	1.761	1.005	3.161	2.468	2.508	20.331

3.2. Bespreking per soort

Hieronder worden de in 2013 getelde soorten en aantallen besproken en wordt het voorkomen in Zeeland kort

3.2.1. Grauwe Gans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Grauwe Ganzen in de zomer 439.000 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2013 met 11.900 vogels 2,7% van het landelijke aantal.

In 2013 werden op alle eilanden Grauwe Ganzen vastgesteld, het ging hier om 11.900 vogels. De Grauwe gans is hiermee nog steeds verreweg de meest algemene zomergans in Zeeland en kent tevens de meest ruime verspreiding. De regio's Zeeuws-Vlaanderen (inclusief Saeftinghe) en Schouwen-Duiveland kenden, net als tijdens alle eerdere tellingen, veruit de hoogste

in perspectief geplaatst aan de hand van de meest recente landelijke aantalsschattingen (Schekkerman 2012).

Tabel 2. Gebieden met de hoogste aantallen Grauwe Ganzen.

Gebied	Aantal
Saeftinghe	2.020
Brasweg, Kerkwerpe	940
Autrichepolder	345
Schelde-Rijnkanaal, Oud Vossemeer	340
Prommelsluis, Kerkwerpe	300

aantallen. Bijna 60% van alle Grauwe Ganzen werd in deze twee regio's geteld. De overige vier regio's houden qua aantallen gelijke tred. De hoogste aantallen bevonden zich traditioneel in Saeftinghe en in (recente) natuurontwikkelingsgebieden (tabel 2), maar ook meer

3.2.2. Grote Canadese Gans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Grote Canadese Ganzen in de zomer 31.000 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2013 met 3.140 vogels ruim 10% van het landelijke aantal. Met dit aantal gaat 2013 in de boeken als de hoogste juli-telling voor deze exoot in Zeeland.

Grote Canadese Ganzen waren in 2013 met name talrijk op en rond Tholen-St. Philipsland en in Zeeuws-Vlaanderen. Hier verbleef bijna 94% van het totaal aantal vogels. In de eerste regio werden flinke aantallen vogels geteld op de Plaat van de Vliet (1.662). Daarnaast verbleven in Saeftinghe en langs het Schelde-Rijnkanaal ter hoogte van het Markiezaat flinke aantallen (tabel 3).

3.2.3. Brandgans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Brandganzen in de zomer 52.200 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2013 met ruim 4.450 vogels 8,5% van het landelijke aantal.

Het voorkomen van de Brandgans in de provincie Zeeland was, net als tijdens eerdere tellingen, sterk geconcentreerd. Vrijwel alle vogels werden vastgesteld in de noordelijke Prunjepolder, op de Middelpaten, de inlagen bij Coudorpe en de Sophiapolder bij Oostburg, terwijl daarbuiten kleinere aantallen Brandganzen werden geteld. De vier genoemde gebieden waren goed voor 3.642 van de 4.456 getelde vogels, oftewel ruim

3.2.4. Soepgans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Soepganzen in de zomer 10.500 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2013 met 415 vogels bijna 4% van het landelijke aantal.

De meeste Soepganzen bevonden zich in afzonderlijke groepen, waarbij in veel gevallen aannemelijk is dat deze vogels zijn uitgezet door derden. Her en der bevonden zich eenlingen in groepen Grauwe Ganzen. Een kwart van de Soepganzen werd gezien in het Zandvoortseweggebied ten noorden van Middelburg (tabel 5).

verspreid kwamen kleine aantallen voor. Het voorkomen in stedelijk gebied, zoals werd vastgesteld in 2012 werd ook weer gezien in 2013. In Vlissingen verbleven lokale broedvogels met hun jongen in een woonwijk.

Tabel 3. Gebieden met de hoogste aantallen Grote Canadese Ganzen.

Gebied	Aantal
Plaat van de Vliet	1.662
Saeftinghe	481
Markiezaatskade	234
Autrichepolder	112
Hooge Springer, Westerschelde	106

Opmerkelijk was, net als in eerdere jaren, het volledig ontbreken van deze soort op Noord-Beveland.

Tabel 4. Gebieden met de hoogste aantallen Brandganzen.

Gebied	Aantal
Prunjepolder	1.861
Middelpaten	1.077
Sophiapolder	371
Coudorpe natuurbouw	333

81% (tabel 4). In de genoemde vier gebieden betreft de aanwezigheid van Brandganzen lokale broedvogels, elders werden kleine aantallen gezien die mogelijk van elders afkomstig zijn.

Tabel 5. Gebieden met de hoogste aantallen Soepganzen.

Gebied	Aantal
Zandvoortseweggebied	127
Sluis, Zeeuws-Vlaanderen	36
Vroongronden	26
Poelbos	21
Oosterschenge	17

3.2.5. Nijlgans

Naar schatting omvat de landelijke populatie Nijlganzen in de zomer 44.000 exemplaren (Schekkerman 2012). De Zeeuwse populatie bedroeg in 2013 met 385 vogels 0,8% van het landelijke aantal.

In totaal werden in 2013 385 Nijlganzen geteld, een toename van zo'n 20% ten opzichte van 2012. Grote concentraties, zoals 's zomers elders in Nederland aanwezig zijn op stuweilanden en zandgaten, werden in Zeeland niet vastgesteld.

De grootste aantallen werden geteld in de natuurontwikkeling in het Oude Veerseweggebied op Walcheren, langs het Schelde-Rijnkanaal ter hoogte van het Markiezaat en op de Middelplaten (tabel 6). In de andere gebieden werden kleine groepjes gezien. Door het verspreide voorkomen zullen er plaatselijk kleine aan-

3.2.6. Overige ganzensoorten

Behalve de vijf hierboven besproken algemene soorten, werden nog acht soorten ganzen in lage aantallen vastgesteld. Deze soorten zijn voor de overzichtelijkheid niet opgenomen in de figuren in deze rapportage en het voorkomen wordt daarom wat uitgebreider besproken.

In totaal werden drie vogels gezien met kenmerken van de Knobbelgans (Chinese Knobbelgans/Zwaangans). Het betrof solitaire vogels tussen andere ganzen in het Zandvoortseweggebied, op de Plaat van de Vliet en langs het Schelde-Rijnkanaal bij Oud-Vossemeer.

In totaal werden slechts twee Kolganzen geteld, beide op de Plaat van de Vliet. De al jarenlang aanwezige groep bij de Bathse Spuikom lijkt inmiddels verdwenen (2012: drie exemplaren).

Verrassend en een nieuwe ganzensoort tijdens de Zeeuwse zomerganzentelling was een Kleine Rietgans bij de Surfplas aan de Kreekraksluis. Deze soort is in de zomermaanden een zeldzame verschijning in Nederland.

Er werden in totaal vijf Indische Ganzen waargenomen, allen solitair tussen andere ganzensoorten. Het betrof exemplaren op de Plaat van de Vliet, Surfplas Kreekraksluis, Saeftinghe, Autrichepolder en de Sophiapolder.

De (ontsnapte) Roodhalsgans tussen de Grauwe Ganzen bij het Dijkwater op Schouwen-Duiveland was een nieuwe soort tijdens de Zeeuwse zomerganzentelling. Waarschijnlijk verbleef dit, onopvallend geringde,

Tabel 6. Gebieden met de hoogste aantallen Nijlganzen.

Gebied	Aantal
Oude Veerseweggebied	38
Markiezaatskade	29
Middelplaten	19
Scherpenissepolder	18
Haringvreter	17

tallen vogels gemist zijn.

De Zeeuwse vogels betreffen naar alle waarschijnlijkheid vooral eigen broedvogels, want op enkele locaties werden paren met (kleine) jongen gezien.

exemplaar eerder dit jaar op Walcheren (bron: www.waarneming.nl).

In vergelijking met eerdere tellingen bleken opvallend veel Rotganzen te zijn achtergebleven na de wegtrek in mei. De 16 getelde vogels waren het hoogste aantal tijdens de julitellingen sinds 2006. Zeven exemplaren werden geteld Neeltje Jans en een duo op de kribben bij de Verdrongen Zwarte Polder. Voorts verbleven eenlingen op de Hooge Platen, Schor Rammekens, Middelplaten, Inlaag Thoorpolder, Roggenplaat Oost, Scherpenissepolder en de zuidkust van Sint-Philipsland. Bij wijze van uitzondering zijn voor deze veelal buitendijks verblijvende soort enkele betrouwbare waarnemingen van derden toegevoegd aan het bestand (drie exemplaren).

Drie Sneeuwganzen werden er in 2013 geteld. Twee exemplaren van de kleine vorm werden gezien in Zeeuws-Vlaanderen. In de Sophiapolder bij Oostburg was de vogel aanwezig die hier ook in 2010 en 2012 werd gezien. In het Grote Gat bij Oostburg was een exemplaar gepaard met een Grote Canadese Gans present. Een witte fase Sneeuwgans liep tussen de Grauwe Ganzen op het oostelijke deel van de Middelplaten in het Veerse Meer, deze vogel zwerft al vanaf de voorgaande winter rond in deze regio (bron: www.waarneming.nl).

De zandafgraving bij Bath herbergt sinds 2009 een exemplaar van de uit Alaska afkomstige Keizergans. Deze vogel was in 2013 nog steeds aanwezig in de gemengde groep ganzen aldaar.

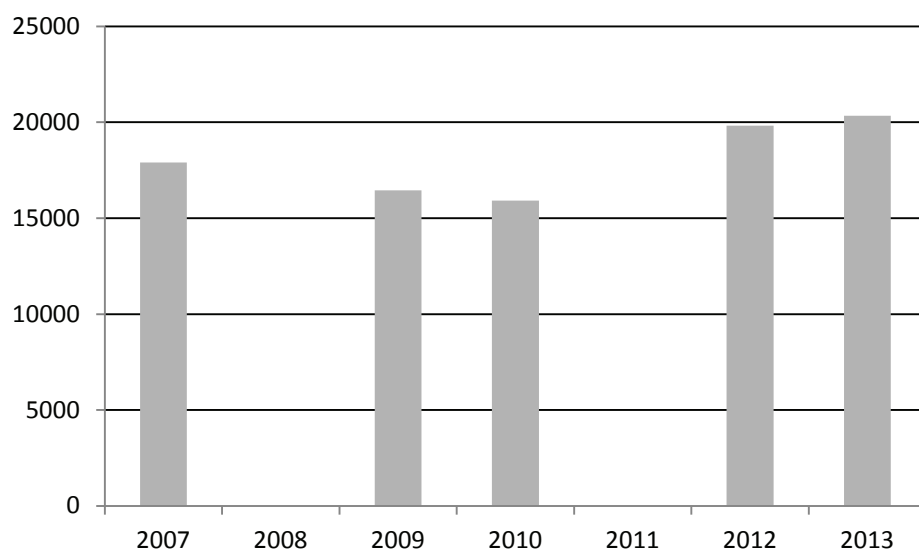
3.3. Vergelijking met de tellingen in 2007-2012

In juli 2013 werd voor de zesde maal een volledige telling van zomerganzen in Zeeland uitgevoerd (van der Jeugd & de Boer 2006, de Boer & van der Jeugd 2007, gegevens landelijke telling Sovon/Alterra 2009, De Boer

2010, De Boer 2012). In tabel 7 zijn voor alle tellingen vanaf 2007 de aantallen op een rijtje gezet, in figuur 1 zijn de totalen in grafiekvorm weergegeven.

Tabel 7. Totaal aantal ganzen per soort in Zeeland in juli tijdens tellingen in de periode 2007-2013.

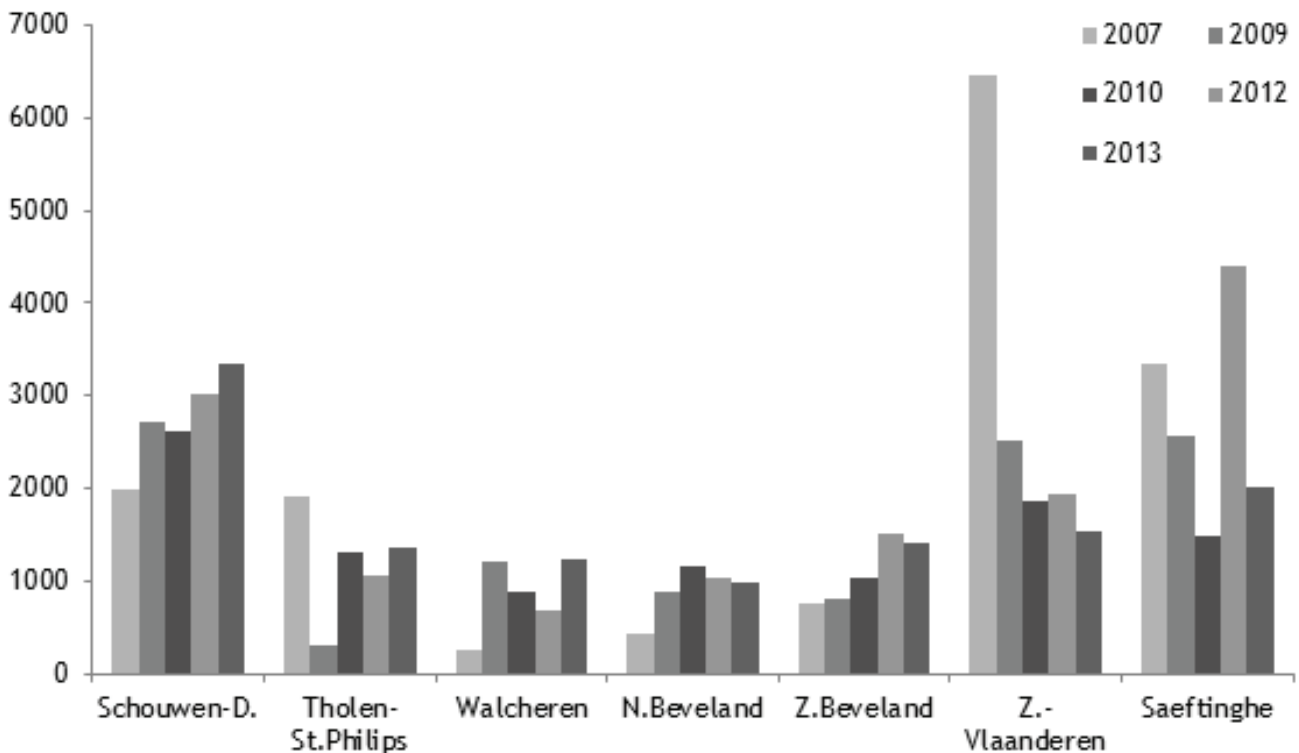
Soort	2007	2009	2010	2012	2013
Knobbelgans	5	8	0	9	3
Kolgans	11	4	8	4	2
Kleine Rietgans	0	0	0	0	1
Dwerggans	1	0	0	0	0
Grauwe Gans	15.132	10.806	10.203	13.682	11.900
Sneeuwganzen	0	3	1	1	3
Keizerganzen	0	1	1	1	1
Soepganzen	272	197	248	426	415
Indische Gans	9	14	12	4	5
Grote Canadese Gans	1.065	1.524	2.531	2.573	3.140
Kleine Canadese Gans	0	1	1	1	0
Brandganzen	1.176	3.647	2.712	2.803	4.456
Roodhalsganzen	0	0	0	0	1
Rotganzen	3	9	10	5	16
Witbuikrotganzen	1	0	0	0	0
Hoenderganzen	0	0	1	0	0
Magelhaenganzen	0	0	1	0	0
Nijlganzen	226	234	184	316	385
Hybride	6	0	8	4	3
Totaal	17.907	16.448	15.921	19.829	20.331

Figuur 1. Totaal aantal ganzen in Zeeland in 2007-2013 (2008 & 2011 geen telling).

In deze paragraaf worden voor de drie meest talrijke soorten (Grauwe Gans, Grote Canadese Gans en Brandgans) de resultaten van de meest recente telling vergeleken met de tellingen van 2007, 2009, 2010 en 2012. Deze drie soorten waren ook in 2013 goed voor ruim 95% van het totaal aantal getelde ganzen in Zeeland. Het totaal aantal ganzen in Zeeland in juli 2013 liet een toename van 2,5% zien ten opzichte van de telling in juli 2012.

Deze toename komt grotendeels op conto van de Brandgans en Grote Canadese Gans waarvan respectievelijk ruim 1.650 en 560 vogels méér geteld werden. De aantallen Grauwe Ganzen namen met bijna 1.800 exemplaren af. Bij Soepgans bleven de aantallen vrijwel gelijk, terwijl de Nijlgans licht toenam. Hiermee gaat juli 2013 de boeken in als het jaar met de meeste zomerganzen in Zeeland sinds 2006.

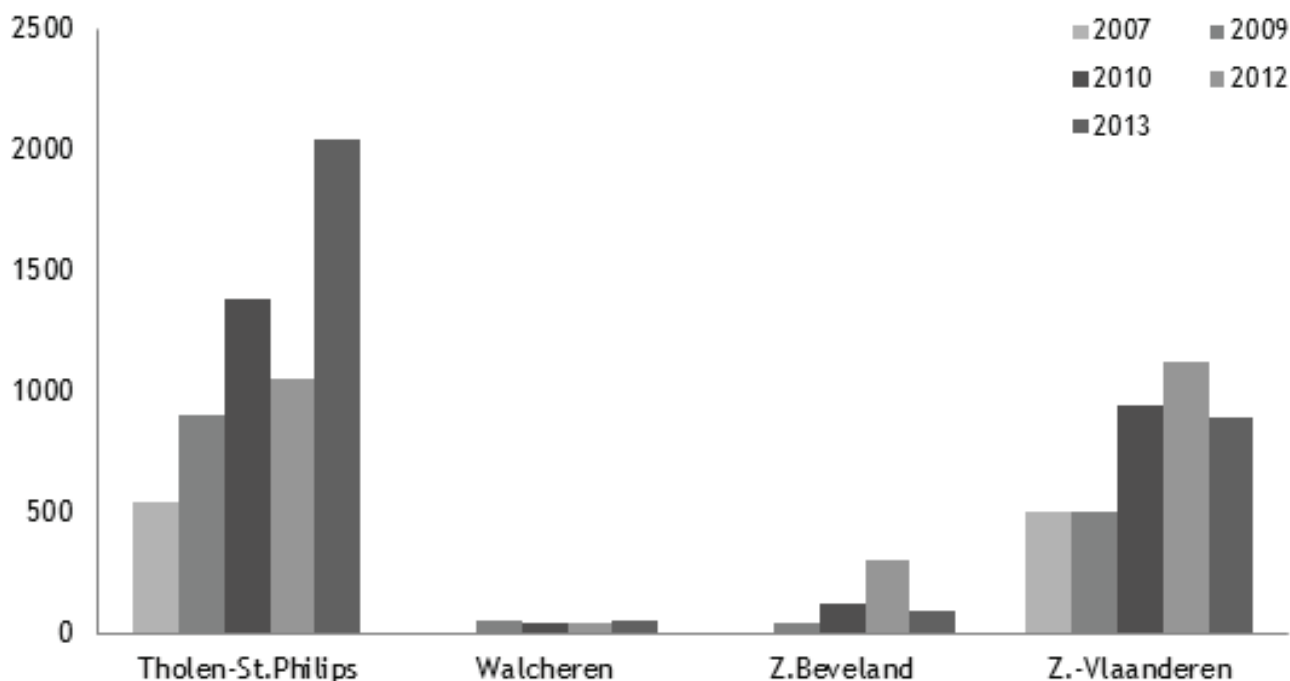
Figuur 2. Aantallen Grauwe Ganzen in Zeeland per regio in juli 2007, 2009, 2010, 2012 en 2013.

Na 2012, toen er ruim 13.500 zomerse Grauwe Ganzen geteld werden in Zeeland, was er met 11.900 vogels in 2013 een daling van 14%. De aantallen van deze soort waren op het hoogtepunt in 2007, toen ruim 15.000 exemplaren werden geteld. De geconstateerde afname komt grotendeels op het conto van Saeftinghe, hier werden bijna 2.400 vogels minder geteld dan in 2012 (figuur 2). Ook de aantallen elders in Zeeuws-Vlaanderen namen verder af. In de andere regio's namen de aantallen toe of bleven gelijk (Noord-Beveland). De toename was relatief gezien het grootst op Walcheren, hier trad bijna een verdubbeling van de aantallen op ten opzichte van 2012 (685 naar 1.231). De geconstateerde afname houdt geen verband met de situatie in het aangrenzende Vlaanderen, waar ruim 3.200 vogels geteld werden. Hier nam de Grauwe Gans licht af ten opzichte van 2012 (gegevens Natuurpunt Studie 2013).

Naast de geconstateerde afname van de aantallen is de

verspreiding ten opzichte van 2012 vrijwel gelijk gebleven. De Grauwe Gans wist zich in de periode 2006-2012 meer te verspreiden in de provincie, het aantal locaties waar de soort gezien werd nam in deze periode toe. De aanleg van nieuwe natuur zorgde voor een toename van geschikte habitat, maar ook het stedelijke gebied van Middelburg en Vlissingen is inmiddels gekoloniseerd.

Redenen voor de vastgestelde afname zijn moeilijk te geven, maar het zwaartepunt van de aantallen lijkt zich in ieder geval definitief te verplaatsen van Zeeuws-Vlaanderen naar elders in de provincie. In de jaren 2007-2010 werd in Zeeuws-Vlaanderen reeds een afname geconstateerd waarbij niet uit te sluiten was dat uitgebreide bestrijdingsacties in combinatie met de vestiging van de Vos plaatselijk voor een terugloop van de aantallen zorgden. In 2013 lijkt de grootste groei van de populatie Grauwe Ganzen er op provinciaal niveau inmiddels uit te zijn.

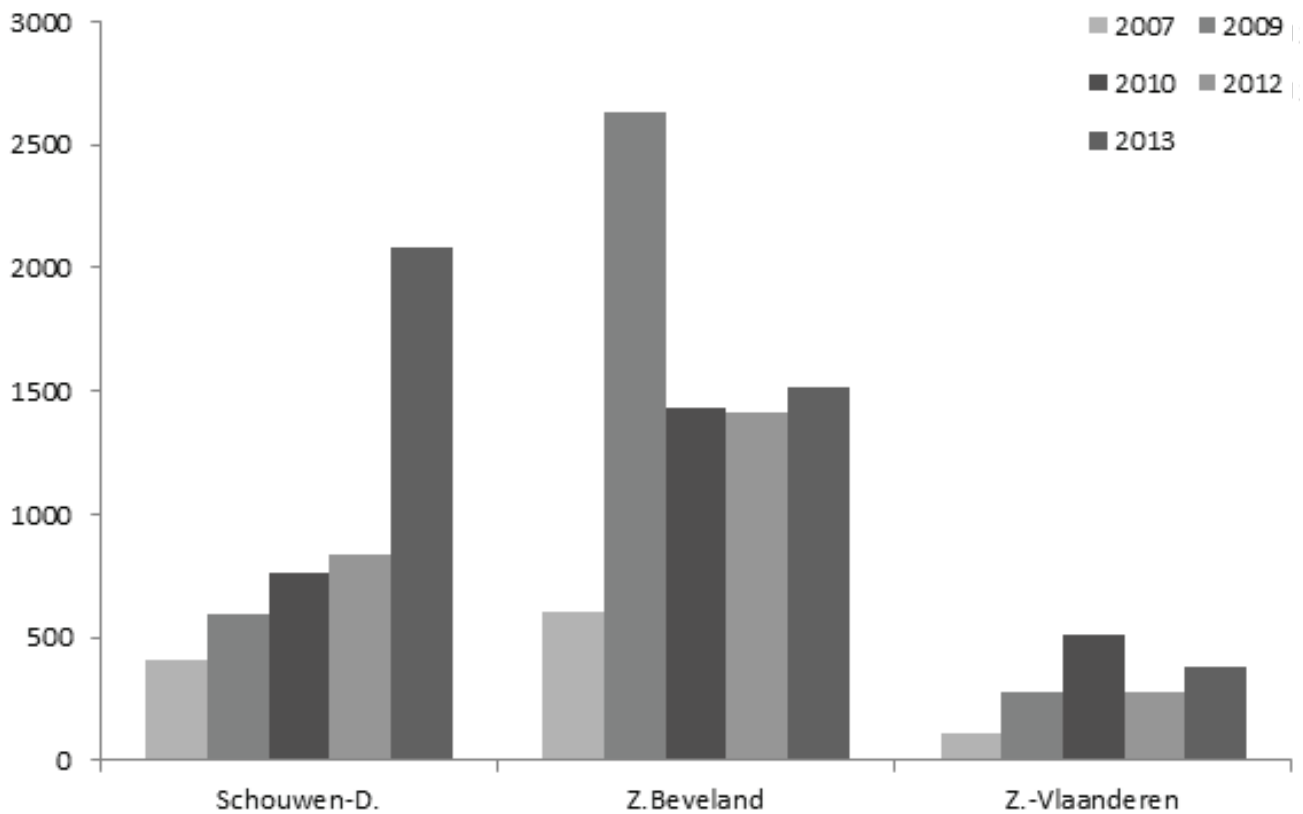

Figuur 3. Aantallen Grote Canadese Ganzen in de belangrijkste vier regio's in Zeeland in juli 2007, 2009, 2010, 2012 en 2013.

De Grote Canadese Gans liet in Zeeland een toename van 22% zien ten opzichte van 2012 (zie figuur 3). Deze toename kwam geheel op het conto van Tholen/St. Philipsland, waar zich een grote concentratie ruiers bevond op de Plaat van de Vliet. In Zeeuws-Vlaanderen en op Zuid-Beveland namen de aantallen af. Buiten deze gebieden werden op een toegenomen aantal locaties kleine aantallen Grote Canadezen geteld. Opvallend is dat deze soort op Noord-Beveland nog steeds ontbreekt.

In Vlaanderen namen de aantallen ten opzichte van 2012 met 300 vogels af (gegevens Natuurpunt Studie

2013). Ten opzichte van eerdere jaren zijn de Vlaamse juli-aantallen inmiddels gehalveerd, van ruim 2.840 exemplaren in 2010 naar ruim 1.390 anno 2013. Het is verleidelijk aan te nemen dat een deel van deze vogels in de zomermaanden naar het Zeeuwse trekt om te ruien. Gezien recente aantal regulerende ingrepen in de Vlaamse broedpopulatie zal dit niet het geval zijn. Waarschijnlijk moet de herkomst van deze ruiers gezocht worden in broedpopulatie van de Grote Canadese Gans in Zuid-Holland en Noord-Brabant. Als broedvogel neemt de soort hier nog steeds toe.

Figuur 4. Aantallen Brandganzen in de drie belangrijkste regio's Zeeland in juli 2007, 2009, 2010, 2012 en 2013.

De Brandgans liet ten opzichte van 2012 een toename van ruim 58% zien (figuur 4). De verspreiding was ten opzichte van eerdere tellingen ruimer, buiten de bekende vier topgebieden (Prunjepolder, Middelplaten, Coudorpe en Sophiapolder) werden er opvallend veel nieuwe locaties kleine aantallen Brandganzen geteld. Deze trend is tussen 2010 en 2012 ingezet en lijkt zich voort te zetten. Het percentage vogels van het totaal dat in de genoemde vier gebieden geteld werd,

liep ten opzichte van 2012 terug van 87% naar 81%. In 2010 was dit percentage nog 99%.

De aantallen op Schouwen-Duiveland (Prunjepolder) verdubbelden ruim ten opzichte van 2012. Daarnaast namen de aantallen op Zuid-Beveland (Middelplaten, Coudorpe) en in Zeeuws-Vlaanderen (Sophiapolder) licht toe. De aantallen in Vlaanderen namen licht af ten opzichte van 2012 (gegevens Natuurpunt Studie 2013).

4. Conclusies en discussie

In 2013 werden in totaal ruim 20.300 ganzen geteld in de provincie Zeeland, verdeeld over 13 soorten. Dit aantal bedraagt ruim 3% van de Nederlandse zomerpopulatie (Schekkerman 2012). Ten opzichte van de laatste landelijke telling in 2009 is het relatieve belang van de aantallen in Zeeland op de totale landelijke populatie gedaald van 7% naar 3%.

Grauwe Gans, Grote Canadese Gans en Brandgans waren, net als tijdens de eerdere vijf tellingen, het talrijkst en goed voor 95% van het totale aantal getelde ganzen in de provincie.

Een vergelijking met eerdere tellingen in de provincie in de periode 2007-2012 (de Boer & van der Jeugd 2007, landelijke zomerganzentelling SOVON/Alterra 2009, De Boer 2010, De Boer 2012) laat zien dat de aantallen Grauwe Ganzen op provinciaal niveau lijken te stabiliseren rond de 11.000 exemplaren.

Grote Canadese Gans en Brandgans namen toe ten opzichte van 2012. Het aantal Soepganzen bleef stabiel, terwijl de Nijlgans talrijker was dan tijdens eerdere tellingen. De geconstateerde toename van de eerste twee soorten laat zien dat er nog steeds beweging zit in de aantallen en de verspreiding van de Zeeuwse zomerganzen.

Het aantal van 20.331 ganzen was het hoogste aantal in de reeks tellingen in de Provincie Zeeland vanaf 2006. Schouwen-Duiveland is aantalsmatig inmiddels de belangrijkste regio voor zomerganzen in Zeeland geworden, gevolgd door voormalige topregio Zeeuws-Vlaanderen, inclusief Saeftinghe. Saeftinghe blijft

nog steeds de belangrijkste regio voor Grauwe Gans in Zeeland. Aantallen in de andere regio's maken echter duidelijk dat grote delen van de provincie gebruikt worden door zomerganzen.

De verspreiding van overzomerende ganzen die uit dit onderzoek naar voren komt is representatief voor de verspreiding in de maand juli, en waarschijnlijk ook de tweede helft van de maand juni. Ze is niet geheel representatief voor de verspreiding in bijvoorbeeld april of mei, een aantal gebieden waarvan bekend is dat er ganzen broeden waren in juli 2013 verlaten.

Vooraf Grote Canadese Ganzen en Brandganzen ruien vaak geconcentreerd op plaatsen dichtbij water, en ook na de rui kunnen ze andere gebieden kiezen dan tijdens het broedseizoen.

In combinatie met de eerdere Deltagebiedtellingen in 2006 en 2007 en de tellingen in 2010 en 2012, waarvoor de Provincie Zeeland (mede-)initiatiefnemer was, is met deze laatste telling in 2013 een mooie reeks van tellingen ontstaan. Na het vastleggen van een uitgangssituatie in 2006 zijn er nu in de periode 2007-2013 vijf integrale tellingen uitgevoerd in de Provincie Zeeland. Met deze resultaten kan een vinger aan de pols gehouden worden over verspreiding en aantalsontwikkeling van de Zeeuwse zomerganzen. De recente aangevangen tellingen in Vlaanderen (Adriaens et al 2010, Invexo 2012, Invexo 2013) sluiten in dit licht mooi aan op de Zeeuwse tellingen.

Literatuur

- ADRIAENS T., HUYSENTRUYT F., DEVISSCHER S., DEVOS K. & CASAER J. 2010. Simultaantelling overzomerende ganzen in Oost- en West-Vlaanderen. *Vogelnieuws* 15: 4-13. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.
- DE BOER V. 2010. Zomerganzen in Zeeland in 2010. SOVON inventarisatierapport 2010/31. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DE BOER V. 2012. Zomerganzen in Zeeland in 2012. SOVON-rapport 2012/31. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DE BOER V. & VAN DER JEUGD H.P. 2007. Zomerganzen in het Deltagebied in 2007. SOVON inventarisatierapport 2007/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- CASTELIJNS H. 2003. Monitoring van ganzen in Zeeuws-Vlaanderen in 2003. Rapport VWG Duumpje / Steltkluut.
- LANDELIJKE TECHNISCHE WERKGROEP ZOMERTELLING GANZEN, 2012. Protocol zomertelling ganzen, gezamenlijk protocol voor de provinciale zomertellingen van ganzen. April 2012.
- VAN DER JEUGD H.P., VOSSLAMBER B., VAN TURNHOUT C., SIERDSEMA H., FEIGE N., NIENHUIS J. & KOFFIJBERG K. 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? SOVON onderzoeksrapport 2006/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VAN DER JEUGD H.P. & DE BOER V. 2006. Zomerganzen in het Deltagebied in 2006. SOVON inventarisatierapport 2006/12. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- SCHIEKERMANN H. 2012. Aantalsschattingen van broedende ganzen in Nederland: een evaluatie en kwantificering van de onzekerheidsmarges. Sovon-rapport 2012/34, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

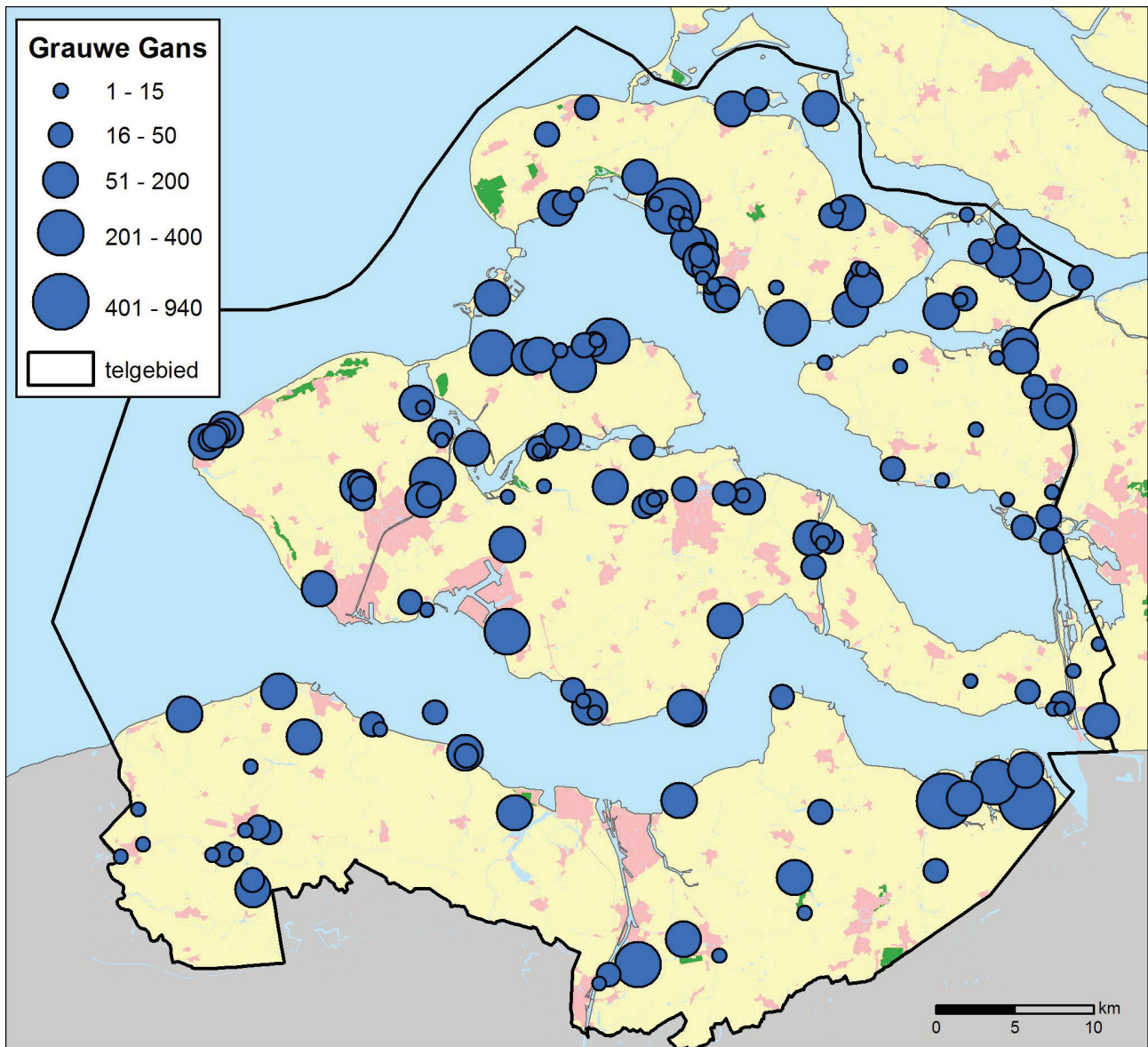
Bijlagen

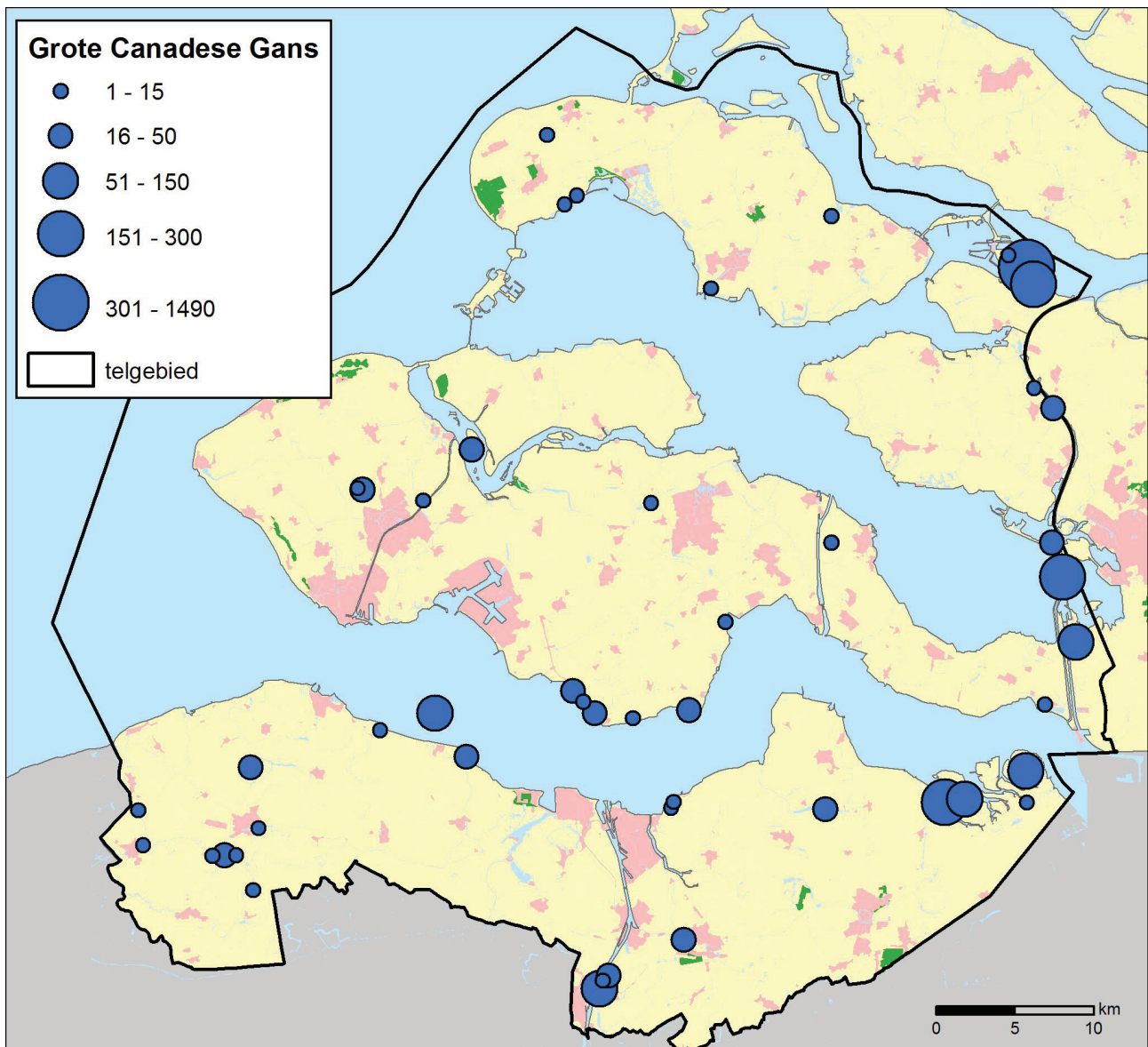
Bijlage 1. Getelde ganzensoorten 2013

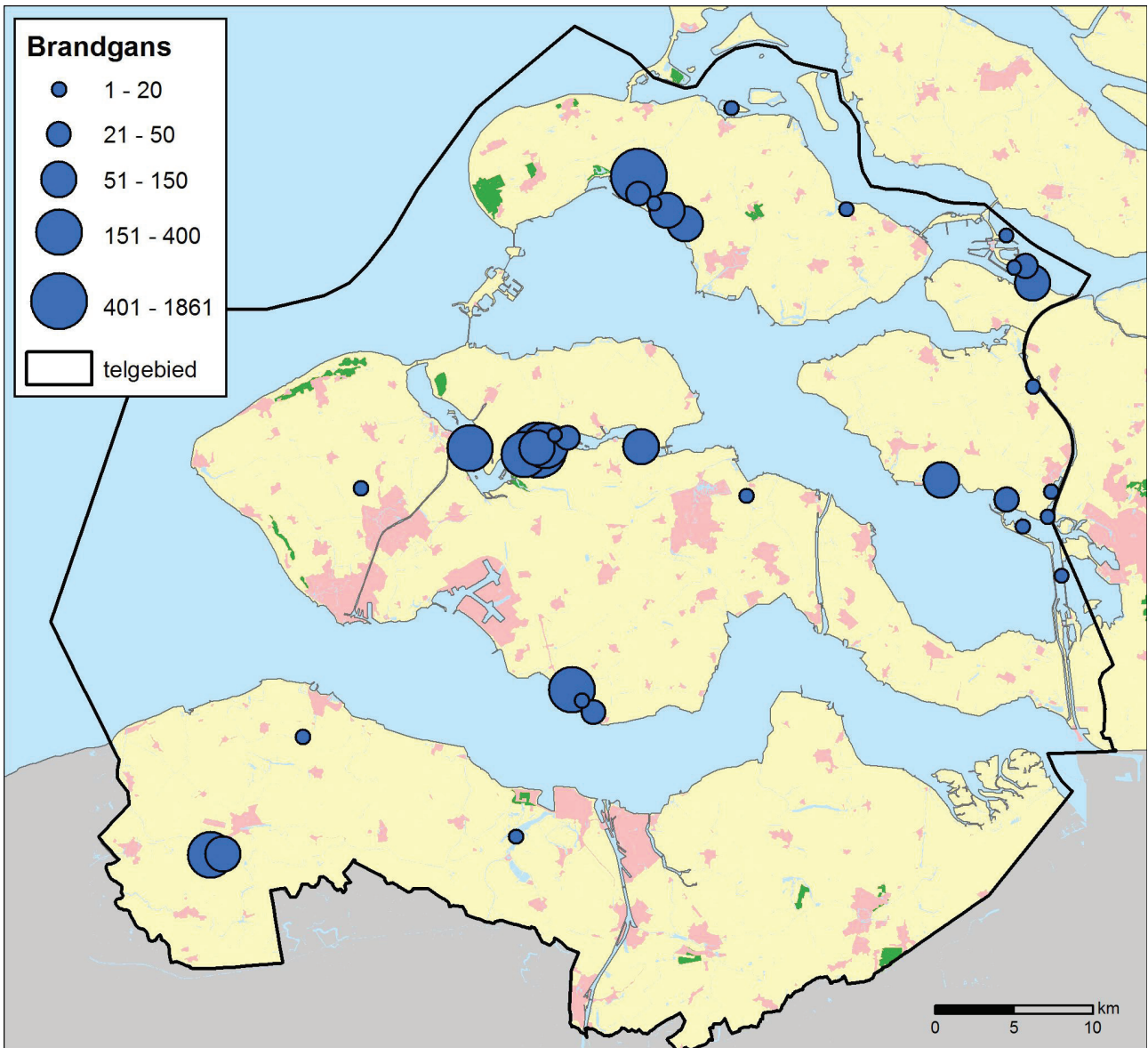
Indische Gans*
Sneeuwgans
Ross` Gans
Keizergans*
Zwaangans/Knobbelgans (Chinese)*
Taigarietgans
Toendrarietgans
Kleine Rietgans
Grauwe Gans
Soepgans
Dwerggans
Kolgans
Kleine Canadese Gans
Grote Canadese Gans
Hawaiigans*
Brandgans
Roodhalsgans
Witbuikrotgans
Rotgans
Zwarte Rotgans
Nijlgans*
Andesgans*
Magelhaengans*
Kelpgans*
Roodkopgans*
Hoendergans*
Etiopische Blauwvleugelgans*
Spoorwiekgans*
Manengans*

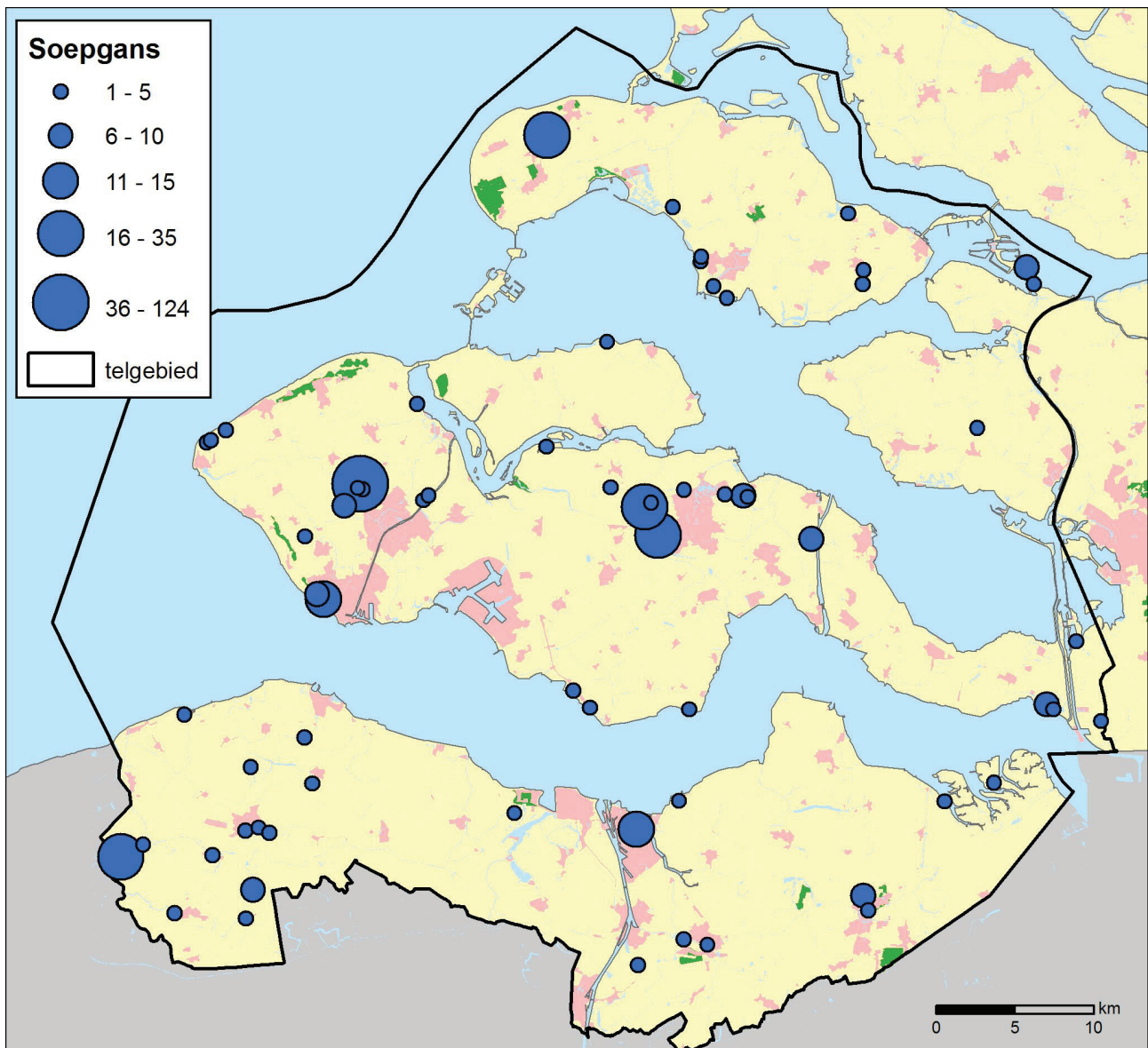
* = exoot

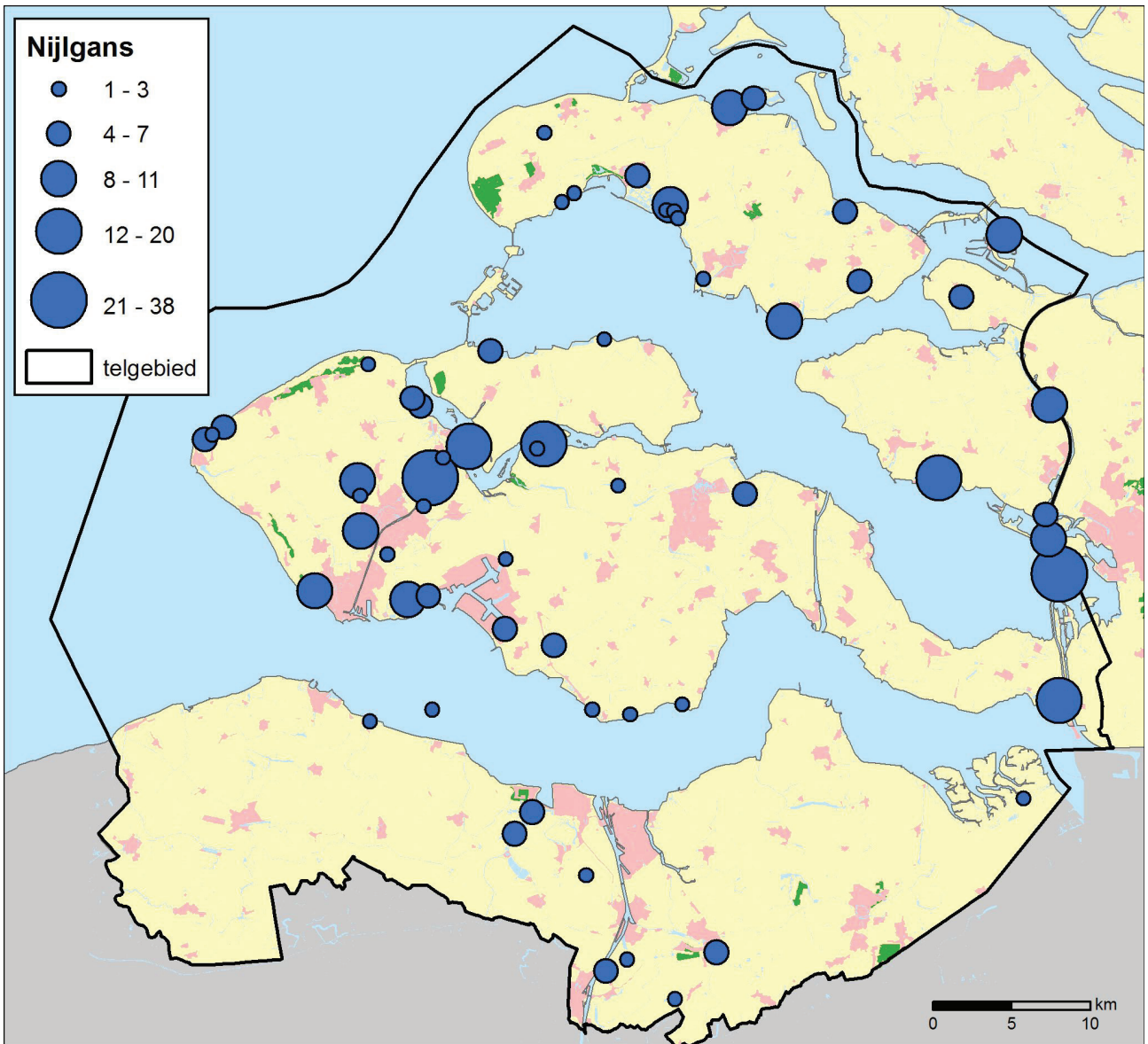
Bijlage 2. Soortkaarten 2013

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen in Zeeland is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen. In juli 2013 is daarom voor de zesde maal sinds 2006 in opdracht van de provincie Zeeland een gebiedsdekkende telling van zomerganzen in de provincie Zeeland uitgevoerd.

De telling is georganiseerd door Sovon, en uitgevoerd door Sovon-medewerkers, tellers van Waterdienst Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Zeeuws Landschap en telgroep Saeftinghe.

De telomstandigheden waren gunstig en de telling was zeer volledig.

In 2013 werden in totaal ruim 20.000 ganzen geteld in de provincie Zeeland, verdeeld over 13 soorten. De Grauwe Gans was met 11.900 individuen, net als tijdens de eerdere tellingen, het talrijkst. Gevolgd door Brandgans (4.456) en Grote Canadese Gans (3.140). De aantallen Grauwe Ganzen lijken inmiddels gestabiliseerd en lieten een kleine afname (14%) zien ten opzichte van 2012. De aantallen van Brandgans en Grote Canadese Gans namen met respectievelijk 58% en 22% toe ten opzichte van 2012.

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

